

ارائه مدل عوامل اثر گذار بر توسعه فرهنگ محیط زیست ورزشی در راستای توسعه پایدار

سید فرزاد میرحسینی

دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی،
شاهرود، ایران

سید مصطفی طیبی ثانی^{۱*}

استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

حیدر لطفی

دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، گرمسار، ایران

افسانه روحانی

دکتری مدیریت ورزشی، دبیر آموزش و پرورش منطقه یک شهر تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۰۳

چکیده

هدف از مطالعه حاضر بررسی عوامل اثر گذار بر توسعه فرهنگ محیط زیست در راستای توسعه پایداری باشد. پژوهش حاضر از نظر روش تحقیق توصیفی تحلیلی از نوع پیمایشی است که به لحاظ هدف از دسته تحقیقات کاربردی و حال نگراست. ۳۸۰ دانشجوی ارشد و دکتری مدیریت به صورت داوطلبانه به سوالاتن پرسشنامه بوژمهرانی پاسخ دادند. برای بررسی توزیع نرمال بودن متغیرها از آزمون کلوموگروف اسمیرنوف استفاده شد. از معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تأییدی برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز در محیط نرم‌افزار SPSS و AMOS انجام شد. یافته‌ها نشان داد فرهنگ سازمانی مهم‌ترین عامل در توسعه فرهنگ محیط زیست شناسایی شد و دیگر عوامل نیز به ترتیب از اولویت کافی برخوردار بودند. بنابراین رسیدن به توسعه پایدار نه تنها متکی بر رفاه اجتماعی و اقتصاد پایدار بوده بلکه نیازمند داشتن یک فرهنگ زیست محیطی در میان جامعه‌های انسانی است. در واقع فرهنگ، ریشه و ساختار اصلی توسعه همه‌جانبه است و زمانی می‌توان انتظار شادابی و پویایی را برای جامعه داشت که این ساختار به صورت اصولی انجام یافته باشد

کلیدواژگان: توسعه فرهنگ، محیط زیست، توسعه پایدار.

مقدمه

طبیعت و محیط زیست موهبتی خداوندی است که از مجموعه موجودات، منابع و عوامل و شرایط هماهنگی که در اطراف هر موجود زنده وجود دارد و ادامه حیات به آن وابسته است به وجود می‌آید. محیط زیست محل زندگی و تأمین‌کننده اصلی‌ترین نیازهای انسان است، اما متأسفانه انسان در دوران سلطه‌اش بر این کره خاکی به استفاده بی‌رویه و بدون برنامه‌ریزی از منابع طبیعی، ایجاد آلودگی‌های خطرناک در خاک، آب و هوا و از بین بردن توان زیست آن پرداخته است (khosravi,2020) مقوله‌ی محیط زیست و منابع طبیعی و اهمیت آن در زندگی امروز بشر، امری است که نمی‌توان از آن به سادگی عبور کرد؛ لزوم فرهنگ سازی و تبدیل آن به معارف عمومی در این مقوله و وظیفه‌ای جدی است که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز موضوع حفاظت، حراست، احیا، توسعه و بهره برداری اصولی و منطقی از محیط زیست و منابع طبیعی مورد تأکید قرار گرفته است. بحران مدیریت منابع آبی کشور، افزایش نرخ رشد انقراض گونه‌های جانوری و گیاهی، مرگ و میر ناشی از افزایش آلاینده‌های محیط زیستی موید این است که توسعه ناسازگار با محیط زیست در گرو تفکر و اندیشه‌های آموزش ندیده‌ای است که پیامدهای سوء ناشی از توسعه ناهمگون با محیط زیست را بخوبی درک نکرده و در عرصه‌های مدیریتی تصمیماتی را رقم می‌زند که آثار زیانبار آن برای سالیان متمادی باقی خواهد ماند (afroz,2018). امروزه شیوه‌های متعددی برای بهبود وضعیت محیط زیست مطرح است اما از میان آنها نقش و اهمیت رویکرد توسعه فرهنگی دانایی محور به نحو چشمگیری از دیگر رویکردها با توجه به کم هزینه بودن، فراگیری آن و از همه مهمتر مقبولیت اجتماعی بالای آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (bahmanpoor,2015). آلودگی آب و هوا، سروصدای زیاد، آلودگی نوری، ترافیک، استفاده از منابع طبیعی تجدیدنپذیر مانند آب، کاغذ و چوب، تولید گازهای گلخانه‌ای بر اثر استفاده از وسایل برقی، سوراخ شدن لایه اوزون در اثر به‌کارگیری تجهیزات سرمایشی، استفاده از مواد شیمیایی و آفت‌کش‌ها در زمین‌های چمن، استفاده از مواد شیمیایی در استخرها و اماکن ورزشی، مصرف بیش از حد آب، تخریب زمین‌های ورزشی برای استفاده به‌عنوان استادیوم و ورزشگاه و... از مهم‌ترین تغییراتی هستند که به دنبال ورزش و فعالیت بدنی ممکن است در محیط زیست ایجاد شوند (farahani&shabani moghadam,2016). فرهنگ عامل اصلی و موتور توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست است. بهبود محیط زیست با فرهنگ انسان در ارتباط است به همین خاطر لازم است که اخلاق زیست‌محیطی در بین تمامی اقشار یک جامعه وجود داشته باشد. توقعات و خواسته‌های انسان‌ها باید به‌گونه‌ای تعریف شوند که تنها معطوف به خود یا امروزشان نباشد (tebyanian,2019). مهم‌ترین ابزار توسعه فرهنگی دانایی محور در حوزه محیط زیست آموزش است و در یک نگاه کلی و فراگیر می‌توان عوامل اساسی و پایداری در یک فرآیند پویای توسعه پایدار را به چهار عامل تقسیم کرد:

۱- فرهنگ (باورها، ارزشها) ۲- دانایی (علم) ۳- توانایی (فناوری، تجهیزات، سرمایه یا منابع) ۴- ساخت راهها (ضوابط، قوانین، برنامه‌ها و...) که در همه عوامل نقش نیروی انسانی آموزش دیده کارآمد به خوبی واضح است (taghavi, 2013). راه دستیابی به پایداری توسعه در همه ابعاد آن، در بستری سالم همواره آموزش و ارتقاء سطح سواد و فهم اکولوژیک جامعه است. شاید باور این حقیقت که تحقق توسعه پایدار همان فرآیند تربیت افراد جامعه است که ریشه در آموزش و ارتقاء فرهنگ آن دارد، هنوز برای کشور ما دشوار است (afroz,2018). از آنجایی که بسیاری از تهدیدات زیست‌محیطی، تخریب منابع و آلوده سازی محیط نتیجه

فعالیت‌های انسانی است، با آموزش‌های مستمر و هدفدار اقشار مختلف جامعه-به‌طوری‌که کلیه آحاد انسانی با مفاهیم عمده زیست‌محیطی آشنا شوند- می‌توان به داشتن جامعه‌ای با وجدان زیست‌محیطی و آینده‌های توأم با سرسبزی، سلامتی و استقلال برای کشور امیدوار بود (bozhmehrani,2014). مقوله‌ی محیط زیست و منابع طبیعی و اهمیت آن در زندگی امروز بشر، امری است که نمی‌توان از آن به سادگی عبور کرد؛ لزوم فرهنگ سازی و تبدیل آن به معارف عمومی در این مقوله وظیفه‌ای جدی است که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز موضوع حفاظت، حراست، احیا، توسعه و بهره برداری اصولی و منطقی از محیط زیست و منابع طبیعی مورد تاکید قرار گرفته است. در سال‌های اخیر، توجه عمومی به موضوع محیط زیست با افزایش قابل توجهی رو به رو بوده است و سازمان‌های ملی و بین‌المللی ورزشی و اجتماعی، تلاش‌های زیادی را برای حفاظت از محیط زیست انجام داده‌اند. در ایران نیز به صورت جسته و گریخته توسط وزرات ورزش و جوانان و یا فدراسیون‌های ورزشی، کارگاه‌هایی جهت آشنایی ورزشکاران با اصول حفاظت از محیط زیست برگزار شده است، ولی هیچگونه نظام یا راهبرد جامعی برای جلب مشارکت ورزشکاران در توسعه فرهنگ محیط زیست که مبتنی بر یافته‌های پژوهشی باشد، وجود ندارد (khosravi,2020). در حال حاضر، هدف نهایی از حفاظت محیط زیست، دستیابی به توسعه پایدار در قالب برنامه‌های اقتصادی هماهنگ با اصول حفاظت از محیط زیست و ممانعت از تخریب و تهی سازی منابع تجدیدشونده و غیرقابل تجدید می‌باشد. از این رو، برای حل بنیادی مشکلات بحرانی محیط زیست می‌باید دیدگاه‌های کلان و زیربنایی توسعه منطبق با قانونمندی‌های حفاظت محیط زیست طراحی شود و هرگونه سیاستگذاری و برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آینده کشور بر شالوده حفاظت محیط زیست، منابع طبیعی و بهره‌وری خردمندانانه از این منابع با نگرش ایجاد تعادل و تناسب بین قانونمندی‌های محیط زیست و توسعه پایدار صورت گیرد (padash,2011). لذا با توجه به اهمیت فراوان محیط زیست و همچنین پایگاه اجتماعی قوی ورزشکاران در جامعه، محقق بر آن شده است. تا در این تحقیق، فاکتورهای موثر بر توسعه فرهنگ محیط زیست در سازمانهای ورزشی را شناسایی نماید. بنابراین پژوهش با هدف بررسی اثرات توسعه فرهنگ زیست‌محیطی بر سازمانهای ورزشی انجام گرفت. تا به این سوال پاسخ دهد که برای توسعه فرهنگ محیط زیست در سازمانها چه فاکتورهای باید مد نظر قرار گیرد؟ هدف از مطالعه حاضر بررسی اثر فرهنگ بر توسعه فرهنگ محیط زیست بر عملکرد سازمان‌های ورزشی و بررسی اثر راهکار ملی بر توسعه فرهنگ محیط زیست در سازمانهای ورزشی و ارائه مدل توسعه فرهنگ محیط زیست در سازمانهای ورزشی می‌باشد. پژوهش حاضر از نظر روش تحقیق توصیفی تحلیلی از نوع پیمایشی است که به لحاظ هدف از دسته تحقیقات کاربردی و حال نگر است. ۳۸۰ نفر از دانشجویان ارشد و دکتری مدیریت ورزشی به پرسش‌نامه بازبینی‌شده بوژمهرانی و رضوی (۱۳۹۳) به صورت داوطلبانه پاسخ دادند. پرسشنامه دارای ۶ بعد آموزش با ۵ سوال، پژوهش با سه سوال، مدیریت با ۱۱ سوال، ساختار با ۶ سوال فرهنگ با ۵ سوال و راهکار ملی با ۸ سوال می‌باشد که در مجموع ۳۸ سوال در مقیاس پنج ارزشی لیکرت پاسخ دادند. سوالات پس از بازبینی و تایید روایی آن توسط اساتید مجرب و تعیین پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۱) که مقدار قابل قبولی است. مورد

استفاده قرار گرفت. برای سازمان دهی و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از نرم افزار (ver: 22) spss استفاده گردید. پرسشنامه شامل ۶ متغیر (آموزش، پژوهش، مدیریت، ساختار، فرهنگ، راهکار ملی) می‌باشد. در شاخص آموزش ۵ گویه: در شاخص پژوهش با ۳ گویه: در شاخص مدیریت با ۱۱ گویه: در شاخص ساختار با ۶ گویه: در شاخص فرهنگ با ۵ گویه: در شاخص راهکار ملی با ۸ گویه است. به منظور سازمان دادن، خلاصه کردن و توصیف داده‌ها شامل: فراوانی‌ها، میانگین‌ها، درصدها، انحراف استانداردها و رسم نمودارها و جداول، از آمار توصیفی و نرم افزار EXCEL استفاده شد. برای بررسی پایایی ابزار از روش باز آزمایی آلفای کرونباخ بهره‌گیری شد. برای بررسی توزیع نرمال بودن متغیرها از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده شد. از معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تأییدی برای ارائه مدل و عوامل موثر بر توسعه فرهنگ محیط زیست استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز در محیط نرم‌افزار SPSS و AMOS انجام شد.

رویکرد نظری

محیط زیست نقش حیاتی برای ادامه حیات بشر دارد و بایستی با همه امکانات از آن محافظت کرد. در ایران راهکارهای حقوقی و نیز برخوردهای قهری نتوانسته است از تخریب محیط زیست جلوگیری کند به نحوی که آمارها حاکی از وضعیت نگران‌کننده تخریب محیط زیست در ایران استخلاق و چارچوب‌های اخلاقی مبتنی بر اسلام و مذهب تشیع و تلاش برای استخراج و آموزش آموزه‌های اخلاقی حفاظت از محیط زیست می‌تواند ضمانت اجراهای درونی را برای حفظ محیط زیست فراهم کند و از طرف دیگر نیز با توجه به حاکمیت نگاه توسعه بر سیاست‌گذاری‌های دولتی و دغدغه ایجاد شغل و توسعه همه جانبه اقتصادی بی‌شک بهترین روش حفاظت از محیط زیست توانمند کردن خود مردم از طریق تقویت مبانی اخلاقی است (rahmani, 2020). لازمه دستیابی به توسعه پایدار محیط زیستی، رعایت و لحاظ نمودن این جنبه‌ها در برنامه‌ریزی‌های منطقه‌ای و ملی می‌باشد (jafari, 2020). رابطه بین دو مقوله ورزش و شهر، رابطه‌ای متقابل و هم افزاست که از یک طرف اثرات ورزش را بر شهرنشینی و از طرف دیگر تاثیر توسعه شهر را بر ورزش شامل می‌شود. توسعه ورزش و گردش چه به لحاظ کمی و کیفی موجب شکل‌گیری پدیده‌های نو و جذاب در سطوح خرد و کلان بنام گردشگری ورزشی شده است که زمینه تحول و توسعه در عرصه‌های شهری و اجتماعی کلان شهرها را فراهم می‌آورد. (hajibiglo, 2021). اگرچه سازمان‌های ورزشی معمولاً به‌عنوان سازمان‌های آلوده‌کننده محیط زیست قلمداد نمی‌شوند. تصمیم به فعالیت ورزشی در وهله اول تأثیر چندانی بر محیط زیست ندارد، ولی هنگامی که تعداد انبوهی از ورزشکاران به تمرین، رقابت، سفر برای شرکت در مسابقات یا تأمین و خرید تجهیزات ورزشی می‌پردازند، تأثیر آن ملموس‌تر خواهد بود و ممکن است پیامدهای زیادی از قبیل تولید دی‌اکسیدکربن، تولید زباله، آلودگی هوا و... را به دنبال داشته باشد. از طرفی صنعت ورزش توسط بخش بزرگی از جامعه استفاده‌شده است و به اشکال مختلف با محیط تعامل دارد در گذشته مسائل محیطی اغلب نادیده گرفته شده‌اند. در حال حاضر این امر در حال پذیرش است که رویدادها و تسهیلات ورزشی اثر قابل‌توجهی بر محیط زیست دارند (shabani, 2015). هرچه رویدادهای ورزشی بزرگتر باشند، فشاری که به محیط زیست وارد می‌کنند نیز بیشتر است. رویدادهای بزرگ حتی با وجود اعمال روش‌های پیشگیرانه هم می‌توانند آسیب‌های جدی به محیط زیست آب و هوا وارد سازند، (yosefi, 2016). عوامل آموزش، پژوهش، مدیریت، ساختار، فرهنگ سازی و راهکارهای ملی در توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش تأثیرگذارند و

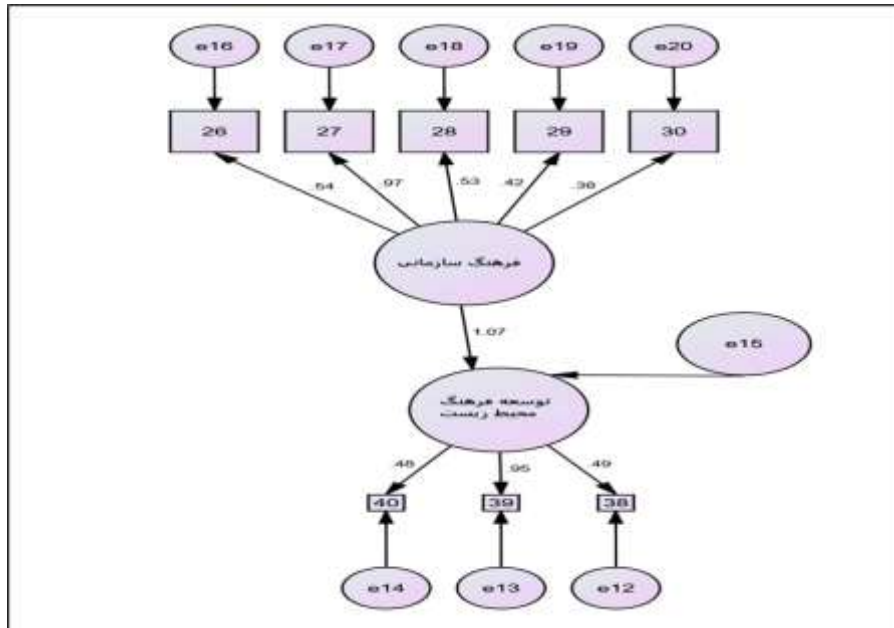
می‌بایست به‌عنوان اولویت‌های اصلی توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش، مدنظر قرار گیرند (ekhtiari, 2018). اگر بخواهیم تفکرو چشم انداز زندگی را در جامعه، سبز کنیم که این مهم با آموزش میسر خواهد بود و نگاهمان به مقوله محیط زیست و توسعه پایدار نگاهی سیستمی باشد (jolodari, 2018). دیریت منابع انسانی سبب تعهد سازمانی کارکنان، رفتارهای دوستدار محیط زیست و عملکرد محیطی سازمانها را افزایش می‌دهد (kim, 2019) آموزش، پاداش و فرهنگ سازمانی، سه شیوه مدیریت منابع انسانی سبز و ابزار مهمی در تحریک مستقیم کارکنان برای انجام فعالیت های محیطی است، تعامل دو طرفه آموزش سبز و فرهنگ سازمانی سبز می‌تواند تعهد کارمندان برای محیط زیست را افزایش دهد، خصوصاً در سطوح بالا و متوسط فرهنگ سازمانی، این تعهد به طور قابل توجهی افزایش می‌یابد تعامل، شرایط فرهنگ سازمانی و پاداش در تشویق و دلبستگی به محیط زیست کارکنان مهم است (fam, 2019) برای تقویت پایداری محیط زیست، ایجاد آگاهی از مدیران و کارکنان منابع انسانی در مورد مدیریت منابع انسانی سبز، حرکت سبز و استفاده از منابع طبیعی برای کمک به سازمانها در حفظ محیط زیست برای رشد پایدار و حفظ کارکنان و سلامت مشتریان و ایمنی اطلاعات مورد نظر است و مدیریت منابع انسانی سبز یک الگوی ضروری است (zid, 2018). شهرها در کشورهای درحال توسعه، با مشکلات قابل توجهی از جمله مشارکت اجتماعی پایین، رشد بدون توسعه، کنترل نرخ رشد بی رویه مهاجرت، افزایش شمار فقرا، نابرابری در فرصت ها و درآمدها مواجه هستند. پیوند افراد با جامعه و برقراری رابطه با آن و گسستگی آنها از جامعه، همه به محیط اجتماعی و فرهنگی که در آن قرار گرفته اند، برمی‌گردد. این وضعیت، در کم و کیف توسعه پایدار شهری نقش دارد. مشارکت به عنوان مهمترین عامل در توسعه شهری به شمار می‌رود، بطوری که بدون مشارکت مردم، برنامه ریزی و توسعه پایدار شهری امکان پذیر نیست (elmi, 2021).

آزمون کلموگروف اسمیرنوف

جدول ۱. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف

نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف						
نام متغیر	آموزش	پژوهش	مدیریت	ساختار	فرهنگ	راهکار
سطح معنی داری	0.043	0.125	0.011	0.302	0.156	0.055

جهت بررسی ادعای مطرح شده در مورد توزیع داده‌های مولفه‌ها از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف (KS) استفاده شده است. در این آزمون، فرض صفر، ادعای مطرح شده در مورد نوع توزیع داده‌ها است. نتایج بدست آمده از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف مربوط به مولفه‌های پژوهش در جدول ۱ نشان می‌دهد. نتایج آزمون توزیع همه متغیرها در نمونه مورد بررسی را نشان می‌دهد که همه از توزیع نرمال پیروی می‌کنند، زیرا سطح معنی داری بیش از ۰/۰۵ است؛ لذا؛ یکی از مفروض‌های مدل معادله ساختاری برقرار است و توزیع متغیرها نرمال است.

تصویر ۱. ارائه اثر فرهنگ بر توسعه فرهنگ محیط

جدول ۲. شاخص کای دو و سطح معناداری مدل

کای دو	P-value	درجه آزادی	کای دو نسبی
۲۰۹۷	۰/۰۰	۱۹	۵۶/۵۰

مقدار کای دو نسبی (کای دو تقسیم بر درجه آزادی) چون کمتر از عدد 3 می باشد مدل اندازه گیری اثر آموزش بر توسعه فرهنگ از لحاظ این شاخص قابل قبول است.

جدول ۳. شاخص های برازش مدل

	RMR	GFI	AGFI
مقدار قابل قبول	<0.05	>0.9	>0.9
مدل پژوهش	۰/۰۷۳	۰/۹۱۹	۰/۹۳۰

جدول ۴. شاخص های تطبیقی

	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI
مقدار مطلوب	نزدیک به 1	نزدیک به 1	نزدیک به 1	نزدیک به 1	نزدیک به 1
مدل پژوهش	0/9۶۰	0/9۲۱	0/9۴۴	0/9۶۵	0/9۳۳

شاخص های تطبیقی میزان فاصله مدل پژوهش از بدترین مدل را محاسبه می کنند و مقدار آن ها بین صفر تا یک است (مقادیری که بیشتر از یک هستند یک در نظر گرفته می شوند). هر چه این شاخص ها به یک نزدیک تر باشند مطلوب تر است. بنابراین با توجه به شاخص های تطبیقی مدل اندازه گیری در شرایط مطلوبی قرار دارد.

جدول ۵. شاخص های مقتصد

Model	PRATIO	PNFI	PCFI
مقدار مطلوب	>0.5	>0.5	>0.5
مدل پژوهش	۰/۶۳۹	0/65۰	0/۷۱۲

در شاخ های مقتصد کاهش درجه آزادی مدل به عنوان هزینه قلمداد می شود که در اثر آزاد گذاشتن پارامترها به مدل تحمیل می شود. در واقع معیاری را به دست محقق می دهند که آیا پاداش بدست آمده در مقایسه با هزینه از دست رفته توجیه دارد یا خیر.

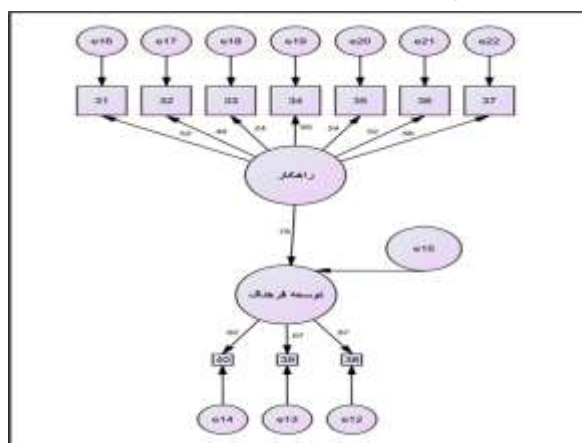
با توجه به اینکه شاخص های مقتصد بیشتر از 0/5 می باشند بنابراین مدل اندازه گیری در شرایط مطلوبی قرار دارد.

جدول ۶. شاخص ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد

سطح معناداری	حد بالا	حد پایین	RMSEA	مدل پژوهش
0/00	0/06۲	0/0۴۳	0/054	

این شاخص همچون RMR بر مبنای تحلیل ماتریس باقی مانده محاسبه می شود با این حال خصایص مهم تری در مقایسه با آن نیز دارد. بر خلاف بسیاری از شاخص های برازش دیگر در مدل سازی که تنها دارای بر آورد نقطه ای هستند این شاخص برای فواصل اطمینان مختلف نیز قابل محاسبه است که می توان با استفاده از آن ها مشخص کرد که آیا مقدار بدست آمده برای مدل تدوین شده با مقدار ۰/۰۰ تفاوت معنادار دارد یا خیر. با توجه به سطح معناداری محاسبه شده ۰/۰۰ می توان فرض صفر مبتنی بر برابری مقدار RMSEA با مقدار 0/054 را پذیرفت بنابراین مدل های اندازه گیری از نظر این شاخص مطلوب است.

مدل اثر راهکار بر توسعه فرهنگ محیط زیست

تصویر ۲. ارائه اثر راهکار بر توسعه فرهنگ محیط

جدول ۷. شاخص کای دو و سطح معناداری مدل

کای دو نسبی	P-value	درجه آزادی	کای دو
۱.۶۴۸	۰/۰۰	۱۹	۳۱/۲۳۲

(Source: Author)

مقدار کای دو نسبی (کای دو تقسیم بر درجه آزادی) چون کمتر از عدد 3 می باشد مدل اندازه گیری اثر آموزش بر توسعه فرهنگ از لحاظ این شاخص قابل قبول است.

جدول ۸. شاخص‌های برازش مدل

	RMR	GFI	AGFI
مقدار قابل قبول	<0.05	>0.9	>0.9
مدل پژوهش	۰/۰۵۳	۰/۹۵۲	۰/۹۵۳

جدول ۹. شاخص‌های تطبیقی

	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI
مقدار مطلوب	نزدیک به 1	نزدیک به 1	نزدیک به 1	نزدیک به 1	نزدیک به 1
مدل پژوهش	0/9۳۴	0/9۸۹	0/98۱	0/98۸	0/98۴

شاخص‌های تطبیقی میزان فاصله مدل پژوهش از بدترین مدل را محاسبه می‌کنند و مقدار آن‌ها بین صفر تا یک است (مقادیری که بیشتر از یک هستند یک در نظر گرفته می‌شوند). هر چه این شاخص‌ها به یک نزدیک‌تر باشند مطلوب‌تر است. بنابراین با توجه به شاخص‌های تطبیقی مدل اندازه‌گیری در شرایط مطلوبی قرار دارد.

جدول ۱۰. شاخص‌های مقتصد

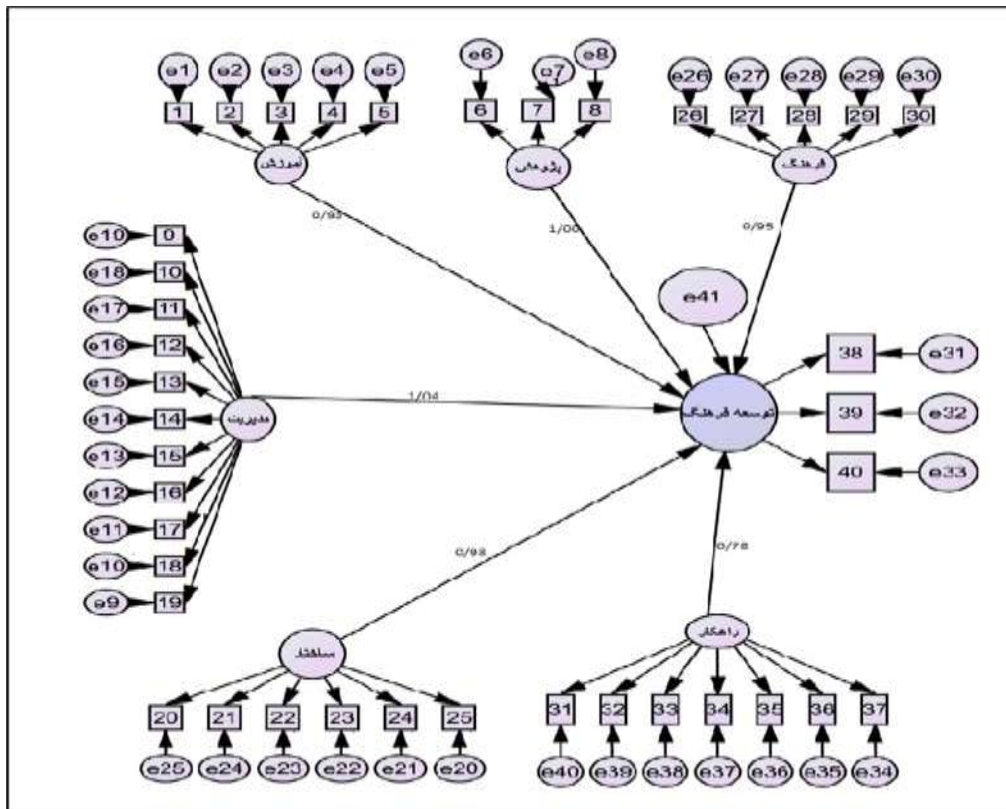
Model	PRATIO	PNFI	PCFI
مقدار مطلوب	>0.5	>0.5	>0.5
مدل پژوهش	۰/۷۲۱	0/557	0/۷۳۲

در شاخ‌های مقتصد کاهش درجه آزادی مدل به عنوان هزینه قلمداد می‌شود که در اثر آزاد گذاشتن پارامترها به مدل تحمیل می‌شود. در واقع معیاری را به دست محقق می‌دهند که آیا پاداش بدست آمده در مقایسه با هزینه از دست رفته توجیه دارد یا خیر. با توجه به اینکه شاخص‌های مقتصد بیشتر از 0/5 می‌باشند بنابراین مدل اندازه‌گیری در شرایط مطلوبی قرار دارد.

جدول ۱۱. شاخص ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد

	RMSEA	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
مدل پژوهش	0/023	0/019	0/039	0/000

این شاخص همچون RMR بر مبنای تحلیل ماتریس باقی مانده محاسبه می‌شود با این حال خصایص مهم تری در مقایسه با آن نیز دارد. بر خلاف بسیاری از شاخص‌های برازش دیگر در مدل سازی که تنها دارای بر آورد نقطه‌ای هستند این شاخص برای فواصل اطمینان مختلف نیز قابل محاسبه است که می‌توان با استفاده از آن‌ها مشخص کرد که آیا مقدار بدست آمده برای مدل تدوین شده با مقدار ۰/۰۰ تفاوت معنادار دارد یا خیر. با توجه به سطح معناداری محاسبه شده (0/000) می‌توان فرض صفر مبتنی بر برابری مقدار RMSEA با مقدار 0/023 را پذیرفت بنابراین مدل‌های اندازه‌گیری از نظر این شاخص مطلوب است.

تصویر ۳. ارائه الگوی عوامل اثر گذار بر توسعه فرهنگ محیط زیست در سازمان‌های ورزشی

جدول ۱۲. شاخص‌های کلی مدل

بارعاملی	PCLOSE	RMSEA	CFI	NFI	AGFI	CFI	Cmin/df	معیار	رتبه
۱/۰۲	۰/۶۱۲	۰/۰۴۴	۰/۹۸	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۹۷	۱/۷۴	آموزش	۱
۱/۰۲	۰/۰۰	۰/۰۷۴	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۷	۰/۹۶	۲/۳۵	پژوهش	۲
۱/۰۴	۰/۰۰	۰/۰۷۳	۰/۹۳	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۱	۲/۲۳	مدیریت	۳
۱/۰۴	۰/۰۵۹	۰/۰۴۷	۰/۹۵	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۹۷	۱/۸۴	ساختار	۴
۱/۰۷	۰/۰۰	۰/۰۵۴	۰/۹۳	۰/۹۶	۰/۹۳	۰/۹۱	۲/۹۷	فرهنگ	۵
۰/۷۸	۰/۰۰	۰/۰۲۳	۰/۹۸	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۹۵	۱/۶۸	راهکار	۶

با توجه به داده‌های جدول نتایج کای دو به درجه آزادی در کلیه موارد کمتر از ۳ و بار عاملی بیشتر از ۰/۵ و شاخص‌های برازش مدل بالاتر از ۰/۹ است. بنابراین مدل دارای برازش کافی و مورد تایید است.

نتیجه‌گیری

رسیدن به توسعه پایدار نه تنها متکی بر رفاه اجتماعی و اقتصاد پایدار بوده بلکه نیازمند داشتن یک فرهنگ زیست‌محیطی در میان جامعه‌های انسانی است. عقیده‌ها و باورهای سودگرا و بهره‌کشی به جای بهره‌برداری از طبیعت نه تنها محیط زیست را تباه می‌کند بلکه سرانجام به حیات روی زمین پایان می‌دهد؛ نتیجه‌های به دست آمده حاکی از این است که بشر و جامعه‌های امروزی برای حفظ بقا و داشتن زندگی سالم، نیازمند یک فرهنگ محیط زیستی صحیح است تا میان

نیازهای انسان به توسعه و محیط زیست، تعادل برقرار کند در بررسی اثر فرهنگ بر توسعه محیط زیست. نتایج نشان داد که در عامل‌های مد نظر اثر مثبت و معنی‌داری بین پژوهش با توسعه فرهنگ محیط زیست وجود دارد. این یافته با یافته‌های اختیاری ۹۷ همخوان است. فرهنگ حاکم بر یک جامعه نقش مهم و موثری بر اجرای برنامه‌ها دارد و تا زمانی که فرهنگ شکل نگرفته باشد نمیتواند در توسعه فرهنگ گامی مثبت بردارد. بنابراین تقویت عزم ملی برای توسعه فرهنگ محیط زیست؛ الزام به استفاده از مواد قابل بازیافت در حین برگزاری رویدادها؛ تاکید بیشتر بر محیط زیست در ورزش‌های پایه و آموزشی؛ گسترش فرهنگ عمومی حفظ محیط زیست؛ اثر راهکار بر توسعه فرهنگ محیط زیست نشان داد که در عامل‌های مد نظر اثر مثبت و معنی‌داری بین پژوهش با توسعه فرهنگ محیط زیست وجود دارد این یافته با یافته‌های شاکریان ۹۷، رین ۲۰۱۷ همخوان است. به‌طورکلی، محیط زیست، سامانه‌ای تعریف می‌شود که انسان، طبیعت و فرهنگ، عنصرهای تشکیل‌دهنده آن به حساب می‌آیند؛ بنابراین، تغییر نگرش و رفتار جامعه در رابطه با ارزش و اهمیت محیط زیست برای ادامه حیات بشر، امری ضروری است. انسان به‌عنوان یک موجود اجتماعی بدون داشتن یک فرهنگ زیست‌محیطی، بقای خود و تمام موجودات زیست‌مند این کره خاکی را به زوال می‌کشاند و اگر تنها با دید سودگرایانه و اقتصادی به محیط زیست و منابع طبیعی بنگرد، طولی نمی‌کشد که نسل انسان به دست خودش منقرض خواهد شد. رابطه میان فرهنگ و محیط اطراف، از بسیاری جهات اهمیت دارد؛ زیرا از تأثیر محیط زیست است که فرهنگ ما بر ما اثر می‌کند. محیط زیست ما در قالب فرهنگمان درمی‌آید و برعکس. فرهنگ، عامل اصلی و به معنای موتور توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست است. بهبود محیط زیست زمانی حاصل می‌شود که محیط طبیعی و فرهنگی انسان با هم مرتبط باشند. لازمه تحقق چنین هدفی، وجود اخلاق زیست‌محیطی در تمام اقشار یک جامعه در یک کشور است. اخلاق زیست‌محیطی، رفتار ایده‌آل بشر نسبت به محیط زندگی خود اعم از محیط طبیعی، محیط اجتماعی و فرهنگی است. مجموعه رفتارهای ضابطه‌مند در بستر فرهنگ، موجب جهت‌بخشی به ابعاد مختلف زندگی خواهد بود؛ به عبارت دیگر، فرهنگ، ریشه و ساختار اصلی توسعه همه‌جانبه است و زمانی می‌توان انتظار شادابی و پویایی را برای جامعه داشت که این ساختار به صورت اصولی انجام یافته باشد. متأسفانه غالب جمعیت کشور در زمینه فرهنگ زیست‌محیطی با چالش‌های روبه‌رو است و وسعت دامنه، مقیاس و پیچیدگی آن بی‌سابقه است. فشار آلودگی‌های زیست‌محیطی در مرز بحرانی است و هنوز جامعه فرهنگی کشور در سطح‌های ادراک مفاهیم، روش‌شناسی‌های نوین و غیره نتوانسته است آن‌طور که باید و شاید به صورت فرهنگ زیست‌محیطی و کاربردی در کشور جایگاهی پیدا کند. با اینکه در اصل پنجاهم قانون اساسی، اهمیت حفظ محیط زیست بسیار زیبا توصیه شده و قوانین و مقررات دیگری هم به تبعیت از آن تهیه و تدوین و مصوب گردیده است اما حفظ محیط زیست، تنها به حالت شعار باقی مانده است زیرا به دلیل خلأهای آموزشی و آگاهی‌های زیست‌محیطی، نبود احساس مسئولیت در کل جامعه، عدم اخلاق اجتماعی مناسب و به طور خلاصه فقر فرهنگی ناشی از آن، آلودگی‌های زیست‌محیطی کشور را به مرز بحرانی سوق داده است. مهم‌ترین هدف در ارتقای فرهنگ زیست‌محیطی افراد جامعه، ایجاد شناخت در مورد اهمیت تعامل انسان با محیط زیست و تأثیر عملکرد وی به صورت منفی یا مثبت بر محیط است. برخورداری از سواد به‌عنوان نوعی توانایی ارزشمند، غنای فرهنگی و اجتناب‌ناپذیر زندگی توأم با رشد ارزش‌های انسانی است. امروزه حیات رو به رشد جامعه‌ها با میزان سواد و دانش پیوند خورده است؛ بنابراین ایجاد تحول و ارتقای فرهنگ زیست‌محیطی، مستلزم افزایش بهره‌وری نیروی انسانی در زمینه مسائل زیست‌محیطی و اشاعه آموزش زیست‌محیطی در ابعاد گسترده‌تر می‌باشد. تبلور فرهنگ زیست‌محیطی در جامعه این است

که آحاد مردم جامعه از هر جهت محیط زیست را یک پدیده حیاتی و با ارزش بدانند و هیچ‌گاه به عوامل تشکیل دهنده آن (هوا، آب و زمین) آسیبی نرسانند؛ اگر ۱۰ درصد از افراد جامعه سیگار بکشند، به طور یقین در حق بقیه ظلم می‌کنند و حق آن‌ها را ضایع می‌کنند و یا اگر ۲۰ درصد از افراد دارای ماشین باشند و با سوخت مواد فسیلی در ماشینشان ایجاد آلودگی کنند، دیگران را از استنشاق هوای سالم محروم می‌کنند. فرهنگ زیست‌محیطی در واقع این است که من و شما و همه افراد جامعه به‌طور برابر از امکانات محیط زیست برخوردار باشیم. در بُعد اجتماعی - فرهنگی توسعه پایدار می‌توان به آینده‌نگری و مسئولیتی که نسبت به نسل‌های آینده و تأمین نیازهای آن‌ها وجود دارد، سلامت جامعه و توجه به بهداشت و کیفیت زندگی مردم، عدالت اجتماعی، مشارکت مردمی و تأکید بر حسن جمع‌گرایی و تصمیم‌گیری شفاف و آموزش مردم اشاره کرد. جامعه پایدار فقط به توسعه کمی و کالبدی علاقه‌مند نیست بلکه به توسعه کیفیت نیز علاقه‌مند و به دنبال فرآیند پایدار زندگی برای نسل حاضر و نسل‌های آینده است. فرهنگ محیط زیست و توسعه پایدار تأثیری که انسان بر محیط زیست می‌گذارد، ناشی از رفتار و عمل او در محیط پیرامون خویش است. واقعیت امر این است که انسان‌ها با توسعه علوم و تکنولوژی توانسته‌اند روزبه‌روز دامنه دخالت‌ها و تأثیرهای خود را بر محیط زیست بیفزایند تا آن را در جهت دستیابی به سود و رفاه مادی بیشتر مهار کنند. همچنین، نبود یک فرهنگ زیست‌محیطی صحیح نه تنها راه به سوی توسعه پایدار نمی‌برد بلکه سرانجام آن، زوال و تخریب ۱۰۰ درصدی منابع و از دست دادن آنهاست.

راهکار توسعه فرهنگ محیط زیست

جهت نیل به توسعه فرهنگ زیست محیطی راهکارهای ذیل را در پیشرو داریم، آموزش‌های همگانی در کلیه سطوح سنی، آموزش‌های تخصصی زیست محیطی، تشویق عوامل فعال در امر حفاظت از محیط زیست، سیاست‌گذاری و بستر سازی مناسب، گسترش تحقیقات زیست محیطی، حمایت از تشکل‌های غیردولتی زیست محیطی، وضع قوانین و مقررات محکم برای حفظ محیط زیست، اعمال نظارت و مجازات صنایع و افراد آلاینده، استفاده از وسایل ارتباط جمعی مانند تلویزیون و رادیو و مطبوعات در آگاهی دادن به عامه مردم، زنده نمودن باورها و آداب و رسوم زیست محیطی گذشتگان و در نهایت بوجود آوردن رسوم جدید در رابطه با حفظ محیط زیست منطبق با شرایط اجتماعی و فرهنگی. نکته قابل توجه این است که برای اینکه یک آموزه بصورت فرهنگی در آید، باید در یک فرآیند مستمر و پایدار نهادینه شود. سرآغاز هر تحولی در جامعه، بطور عمده مسئولان آن جامعه می‌باشند. مسئولان جامعه باید ابتدا توجیه شده و آموزش‌های لازم در زمینه محیط زیست را کسب کنند و پس از آن است که عملکرد آنان می‌تواند منجر به تزریق روح حفاظت از محیط زیست در کل جامعه شده و حرکتی پر شور در این زمینه ایجاد کند. این نکته روشن است که توسعه منجر به آلودگی و تخریب محیط زیست، هرگز پایدار نخواهد سرآغاز هر تحولی در جامعه، بطور عمده مسئولان آن جامعه می‌باشند. مسئولان جامعه باید ابتدا توجیه شده و آموزش‌های لازم در زمینه محیط زیست را کسب کنند و پس از آن است که عملکرد آنان می‌تواند منجر به تزریق روح حفاظت از محیط زیست در کل جامعه شده و حرکتی پر شور در این زمینه ایجاد کند.

منابع

Andrew Rudd , David Simon , Maruxa Cardama , Eugénie L. Birch , and Aromar Revi,(2018).The UN, the Urban Sustainable Development Goal, and the New Urban Agenda, <https://www.cambridge.org/core/terms>. <https://doi.org/10.1017/9781316647554.011>.

Afroz Sedigheh. (۲۰۱۸).Environment and Green Organization. Published by Atran. Tehran(in Persian).

Bahmanpour: Hooman, ۲۰۱۵, Sports and Environment, Office of Environmentand Sustainable Development, Ministry of Sports and Youth(in Persian).

Haji Beg Lu, Massoud, Mursal, Baqer. (۲۰۲۱). Presenting a model of the effects of sports facilities tourism on sustainable urban development (Case study: Mehdi Shahr city). Journal of New Attitudes in Human Geography. , ۱۳(۳), ۴۱۸-۳۹۴ (in Persian).

Jahanbani, Mohammad Ali, Ahmadi, Maliheh, Behzadfar, Mostafa. (۲۰۲۱). Identifying and prioritizing the factors affecting the strengthening of collective participation in the implementation of urban development projects (Case study: Tehran metropolis). Journal of New Attitudes in Human Geography, ۱۳(۳), ۱۷-۱. (in Persian).

Jafari, Afshin. (۲۰۲۰). Recognizing the environmental aspects of the "right to sustainable development" to protect Iran's environment. Journal of New Attitudes in Human Geography, ۱۲(۴), ۴۶۷-۴۵۴. (in Persian).

Hasanpoor Akbar, Abtahi, Seyed Amir Reza, Khomavi, Farshid. (۲۰۱۷). Identify and prioritize the green training needs of employees using the network analysis process. Journal of Environmental Education and Sustainable Development, ۶(۲), ۲۴-۹. (in Persian).

Tebyanian, Azam and Pasandideh, Hassan and Moradi, Shokoofeh, (۲۰۱۹), A Review of the Role of Cultural Factors on Environmental Behavior and Sustainable Development, ۴th International Congress on Agricultural Development, Natural Resources, Environment and Tourism of Iran, Tabriz, ,, <https://civilica.com/doc/۹۷۱۹۶۳>. (in Persian).

Khosravi Pour Bahman, Bazgir Maryam, Shoaib Abdolhossein. (۲۰۲۰) The need for environmental education for sustainable development. Journal of Environmental Studies, Natural Resources and Sustainable Development, ۱۲consecutive (in Persian).

Rahmani Tirkalaei, Hossein. (2020). The Role of Ethics in Environmental Protection and Sustainable Geographical Development: A Case Study of Mazandaran Province. Journal of New Attitudes in Human Geography, ۱۲(۴), ۴۰۵-۳۸۶. (in Persian).

Sultan Hussein, Mohammad; Ali Dost Qahfarkhi and Farahani, Abolfazl. (۲۰۱۴). Strategies for studying the environmental and traffic effects of sports venues in Yazd on its urban environment. Sports Management Studies, No. ۲۴, pp. ۳۰-۱۵. (in Persian).

Mahya, Mohammad Noor. (۲۰۱۶). Investigating the relationship between green sports facilities and sustainable urban development. Master Thesis in Physical Education and Sports Science, University of Tehran. (in Persian).

Nazari, Leila, Shabani Moghadam, Saturn. (۲۰۲۰). The effect of environmental perception on sustainable development in sports. Motor and Behavioral Sciences, ۳(۱), ۶۷-۶۱. (in Persian).

Maria João Carneiro, Zélia Breda & Catarina Cordeiro (2016) Sports tourism development and destination sustainability: the case of the coastal area of the Aveiro region, Portugal, Journal of Sport & Tourism, 20: 3-4, 305-334, DOI: 10.1080/14775085.2016.1220863.

Marko Peric.(2018). Estimating the Perceived Socio-Economic Impacts of Hosting Large-Scale Sport Tourism Events. Soc. Sci. ۲۰۱۸, ۷, ۱۷۶; doi: ۱۰.۳۳۹۰/socsci۷۱۰۰۱۷۶.

.Turvey,r,a1, Kanavillil,n1, Murray,ch1, Reyes,g(۲۰۱۸), Creating sustainable communities: skills and learning in Ontario's small urban municipalities, Environ Dev Sustain 20: 1173–1190.

Yumiko Horita (2018) Urban Development and Tourism in Japanese Cities, Tourism Planning & Development, 15: 1, 26-39, DOI: 10.1080/21568316.2017.1313774.